

Socialdemokratin och samhället

Det socialdemokratiska parti som nu firar de sjuttio åren förklarades några dagar efter den konstituerande partikon-gressen i en kunglig proposi-tion sträva efter att "med alla slags medel, även olagliga... förbereda en våldsam omstört-ning av det bestående samhäl-let". Ordalagen i denna an-klagelse var överdrivna, propo-sitionenens syfte — att göra socialistisk propaganda olaglig — var reaktionärt, men karak-teristiken av socialdemokratin som ett mot samhället, det be-stående samhället, fientligt parti var hållbar. Socialdemokra-terna sade sig vara beredda att även med våld angripa den poli-tiska ordningen. De begärde demokrati, men många av dess ledare såg rösträtten blott som ett medel att nå makten och tänkte sig ett totalt socialistiskt styre som den enda avlösningen av det härskande "klassamhäl-let". Kritik av den nationella tanken och av det nationella försvaret var, likaväl som kravet på allmän socialisering, en konsekvens av de tveklöst god-tagna marxistiska teorierna. På alla områden — kyrkan, kungamakten, skolan, straff-rätten — bekämpade man be-stående institutioner, regler och föreställningar. Till hela sin anda var det nya partiet ett revolutionärt parti.

Partiet har svikit sina gamla ideal, den beskyllningen har följt segrarna i spåren. Från en synpunkt är beskyllningen riktig. Programmen är reviderade, och andan har reviderats än grundligare än programmen. I det väsentliga är socialdemo-kratin av i dag, liksom andra demokratiska partier, försvarare av det bestående. Marxis-men har avskrivits eller för-tunnats till inom alla läger gångbara plattheter. Socialise-ringstanken i sin ursprungliga form är nästan glömd, nation-en och försvaret är värden som blivit det stora flertalets egendom. I detaljer, såsom i fråga om statskyrka och mo-narki, är de tidigare kraven uppgivna eller sedan länge bordlagda. Visionen om sam-hällets totala omdaning har ersatts av försök att säkra det statsbärande partiets maktställ-ning genom hos skilda folk-grupper populära åtgärder. Ar-betarklassen — ett ord som bli-vit vagare men ännu har någon täckning — är fortfarande par-tiets kärna, men strävan att vinna andra grupper har blivit naturlig och ofrånkomlig.

Från en annan och mera av-görande synpunkt finns inte skäl att tala om svek eller ka-pitulation. Det svenska sam-hälle som socialdemokratin förenats med är ett helt annat än det som partiet med sådant ursinne angrep under sin ung-domstid. Folkstyrelsen är ge-nomförd, nationen har blivit ett samlande ord därför att klyf-tan mellan de härskande och de behärskade, de besuttna och de obesuttna, fyllts ut, de so-ciala reformerna har givit frihet och trygghet likaväl som den allmänna rösträtten givit myn-dighet. Ingenting är självkla-rare än att vad som skett i detta samhälle måste återverka på socialdemokratin, att partiet måste gå de framgångsrikas väg från utopi till praktik, från mystik till politik. Ministrarna kan inte förbli revolutionärer, redaktörerna, som inte längre kommenderas till Långholmen, utan till landshövdingarnas

slott, kan inte se samhället som sina förföljda föregångare.

Stegringen av välståndet, den sannolikt viktigaste av alla fak-torer, har i stort sett varit obe-roende av den partipolitiska utvecklingen. Om den genom-snittliga reallönen för en indu-striarbetare år 1913 sätts till 100, var den år 1889 70, år 1939 150 och år 1958 250; siffrorna tyder på en jämn, om också un-der de två senaste årtiondena accelererad utveckling. Men i fråga om tänkesättets föränd-ring, arbetarklassens höjning i värdighet och självmedveten-shet, och främst i fråga om de sociala reformerna, har social-demokratin mer än något annat parti åren av vad som skett. Det samhälle med vilket par-tiet nått försoning är till stor del dess eget verk. Med rätta firar man framgången, även om några ideal och några prog-grampunkter varit dess pris.

Att framsteget i Sverige vunnits under så fredliga och lugna former beror på nä-ringslivets stadiga fram-marsch, tur vid några kritiska tillfällen och besinningsfull klokhet inom en politisk elit i alla demokratiska partier. Man kan inte önska den svenska so-cialdemokratin något bättre än att den skall utveckla och full-följa dessa traditioner, att dess liberala prägel skall bli än star-kare och illusionerna om för-statligande definitivt avvecklas. Vad man tillika vill hoppas av socialdemokratin är att den skall bevara, även i framgån-gen, något av den sociala uto-pism, av de drömmar om ett gott samhälle som eldat män som Branting och Wigforss. Men denna bevarade passion för förbättringar behöver inte utesluta en samarbetsvilja i linje med den utjämning och

"INFINNEN EDER I TUSENTAL"

Stort Massmöte
PINGST-DAGEN
 Kl. 4 e. m. i
 Landala-Skogen

Det hålles vid skottet af Landala-Skogen.
 (Se på den gamla platsen)
 Med ett besök af Soc. Dem. Partiet under ledning af Joh. Hjelm.

Föreläsning af:
Aug. Palm
 och
Hjalmar Branting.

ARBETARE
inbjuder till ett stort och viktigt möte i förhållande till det pågående kriget
SÅNG.
Med ett besök af Soc. Dem. Partiet under ledning af Joh. Hjelm.

Det nya partiet kallar till massmöte 1889 — och en samtida teckning av ett möte där August Palm talade under flaggan.

den känsla av värdegemenskap som allmer präglad svensk politik och som i så hög grad förträddes av Per Albin Hansson. Ideologiernas upplösning behöver inte medföra stagnation och ovilja att handla, den bör tvärtom ge fria perspektiv och obundenhet inför skiftande lägen.

Det är kanske främst på denna punkt som den så länge maktägande svenska socialdemokratin löper farliga risker. Man vill styra och handla, inte diskutera och samarbeta. Koncentrationen till frågor som gäller maktens bevarande hindrar en energisk och öppen debatt om problem som inte ger omedelbar utdelning i röster och mandat. Detsamma kan sägas gälla alla partier i den lyckosamma välfärdsstaten, men det är särskilt besvärande i det största av dessa partier. Triumfen vid 70-årsminnet borde stimulera, inte döva, viljan till självrannsakan och fördjupning.